

ar permite utilizarea eficientă a potențialului productiv și ar asigura securitatea alimentară; restructurarea, modernizarea, eficientizarea întreprinderilor agricole; reamenajarea terenurilor agricole după principiile ecologice; revizuirea structurii producției agricole în funcție de cerințele pieței interne și externe și a condițiilor de protecție a mediului; specializarea agriculturii în obținerea produselor ecologic pune de o productivitate sporită; diversificarea economiei rurale.

Succesul obiectivelor trasate va depinde de accelerarea reformelor trasate în sectorul agroalimentar; formarea noilor întreprinderi agricole bazate pe asocierea liberă a micilor proprietari; funcționarea mecanismelor economiei de piață (concurența, sistemul de creditare, investiții profitabile); modernizarea tehnicilor și a tehnologiilor; perfecționarea cadrului legislativ în domeniul agriculturii; instituirea noilor mecanisme de finanțare și subvenționare a agriculturii; gradul de diversificare a economiei rurale; educarea comportamentului economic a agricultorilor și crearea unei mentalități flexibile la diversele modificări. Toate acestea ar contribui la formarea ar contribui la formarea unei agriculturi eficiente și competitive, care ar permite integrarea ei pe piețele europene.

CONCLUZII

1. Preocupările principale ale economiei rurale țin de studiul evoluției proceselor și fenomenelor economice ce au loc în spațiul rural.

2. Economia rurală este dominată de agricultură, eficiența căreia este scăzută datorită costurilor economice și sociale sporite, metodelor vechi de administrare utilizate și a lipsei corelației dintre cererea și oferta la produsele agricole.

3. Potențialul agricol natural al țării reprezintă o premisa solidă pentru dezvoltarea agriculturii durabile, iar revigorarea sectorului agroalimentar trebuie să devină una din prioritățile naționale strategice.

4. Succesul obiectivelor trasate depinde de accelerarea reformelor trasate în atât în cadrul economiei rurale cât și a economiei naționale.

BIBLIOGRAFIE

1. Anuarele statistice ale Republicii Moldova, 2004-2012. Chișinău: Biroul Național de Statistică al Republicii Moldova.
2. MONITORUL OFICIAL. Hotărârea Guvernului cu privire la aprobarea Strategiei naționale de dezvoltare durabilă a complexului agroindustrial al Republicii Moldova pentru anii 2008-2015 Nr. 57-60 din 21.03.2008.
3. PERJU, I., CHIVRIGA, V., FALA, A., Impactul viitorului acord de liber schimb între Republica Moldova și Uniunea Europeană asupra sectorului agroalimentar din Republica Moldova. Chișinău: Ed.: Fundația Soros Moldova, 2010, p.63.
4. STRATAN, A. Evoluția economiei agriculturii Republicii Moldova: reflecții, probleme, mecanisme economice. Chișinău: Ed.: Tipografia AȘM, 2007, p. 185-196
5. ZAHIU, L. Politici și piețe agricole. București, Ed.: Ceres, 2005, p. 58-67.

EFICIENȚA ALOCĂRII SUBVENȚIILOR ÎN SECTORUL AGRICOL DIN REPUBLICA MOLDOVA

CIMPOIEȘ Liliana

Universitatea Agrară de Stat din Moldova

Summary. The paper presents subsidies allocations for agricultural producers in Moldova and its efficiency. The given research was based on secondary data (National Bureau of Statistics, Agency for Interventions and Payments in Agriculture) and primary data collected from the researched corporate farms. The efficiency is evaluated by the impact of the allocated subsidies on main indicators as: gross agricultural output, profit, level of profitability. The results demonstrate that subsidies have to be allocated to those farms that are more efficient.

Key words: Agricultural Sector, Farmers, Subsidies, Subsidizing Fund.

INTRODUCERE

Alocarea eficientă a subvențiilor producătorilor agricoli este o precondiție pentru dezvoltarea durabilă a agriculturii și modernizarea tehnologică a fermelor în economiile de tranziție, precum este și Republica Moldova. Astfel, majorarea eficienței alocării subvențiilor constituie o problemă primordială în contextul dezvoltării durabile a sectorului agricol.

MATERIAL ȘI METODĂ

În prezenta lucrare au fost utilizate informațiile statistice furnizate de Biroul Național de Statistică, Agenția de Intervenții și Plăți în Agricultură, precum și date primare colectate de la întreprinderile agricole. În analiza stării actuale și eficienței alocării subvențiilor au fost utilizate mai multe metode ca: comparativă, analiză logică, regresie. Perioada analizată constituie anii 2008-2010 fiind utilizați așa indicatori ca: volumul subvențiilor agricole alocate, impactul subvențiilor alocate asupra volumului producției agricole globale, profitului și nivelului rentabilității.

REZULTATE ȘI DISCUȚII

Este cunoscut faptul că de nivelul de dezvoltare și de eficiența funcționării sectorului agricol depinde securitatea alimentară, precum și stabilitatea economică și politică a țării. De aceea, putem considera agricultura ca unul din sectoarele strategice ale economiei naționale.

Sectorul agricol reprezintă o ramură de bază pentru economia națională a RM. Producția agricolă împreună cu cea din industria de prelucrare (agricolă) constituie o parte importantă din PIB, cota CAI în cadrul exportului țării constituie 47%.

Pe parcursul procesului de tranziție la economia de piață, au fost întreprinse o serie de reforme neargumentate în sectorul agricol, fiind realizate diferite transformări social - economice care au contribuit la schimbarea radicală a condițiilor de gospodărire pentru producătorii agricoli. Ca urmare, agricultura a ajuns într-o stare de criză, caracterizată prin diminuarea considerabilă a nivelului producției agricole, distrugerea bazei tehnico-materiale și a sferei sociale în localitățile rurale. Redresarea situației precare din agricultură este imposibilă fără implicarea statului.

În anul 2007 a fost elaborată Strategia Națională de Dezvoltare Durabilă a Complexului Agroindustrial până în 2015 în care au fost reflectate principalele obiective strategice de dezvoltare durabilă a sectorului agroindustrial, precum și politicile necesare pentru implementarea acestor obiective. De asemenea a fost elaborat și un plan de acțiuni în îndeplinirea obiectivelor propuse. Strategia Dezvoltării Durabile a CAI include la nivel național un ansamblu de acțiuni politice, economice și sociale orientate spre dezvoltarea sectorului agroindustrial, având ca scop primordial asigurarea unei creșteri durabile a sectorului agroalimentar, precum și ameliorarea calității vieții în spațiul rural prin sporirea competitivității și productivității sectorului (MAIA, 2005).

Unul din elementele principale ale reglementării de stat este suportul din partea statului a sectorului agricol. Sprijinul substanțial acordat de către stat contribuie la formarea sectorului agricol fiind condiția esențială de existență a acestuia.

Politicile agricole, care au fost promovate pe parcursul ultimului deceniu, au urmărit realizarea unor obiective caracteristice economiilor în perioada de tranziție menite să stopeze degradarea de mai departe a sectorului agroalimentar al țării. Mijloacele financiare alocate din bugetul statului au fost destinate pentru finanțarea, în mare parte parțială, unor programe orientate mai mult spre susținerea producătorilor agricoli, subvenționarea riscurilor de producție în sectorul agricol, susținerea dezvoltării sectorului viti-vinicol ș.a. Trebuie de menționat faptul că cea mai mare parte din domeniile, ce au beneficiat de suport din partea statului, au fost selectate în funcție de conjunctură, în lipsa unui cadru strategic pe termen mediu și lung de dezvoltare și modernizare a sectorului agricol. O parte din aceste resurse financiare alocate erau destinate obținerii unor rezultate imediate, precum subvenționarea lucrărilor legate de efectuarea aratului de toamnă sau sprijinul acordat producătorilor agricoli pentru diminuarea impactului majorării prețului la combustibil (CHIVRIGA, V. 2006).

În anul 2007 a fost aprobată Concepția sistemului de subvenționare până în anul 2015 cu scopul de a elabora și implementa un mecanism nou de subvenționare a producătorilor agricoli. În conformitate cu aceasta subvențiile acordate producătorilor agricoli sunt orientate în două direcții principale: modernizarea sectorului agricol (crearea unităților de procesare și manipulare a producției agricole, dotarea cu tehnică și utilaj agricol, asigurarea cu materie primă agricolă, înființarea plantațiilor multianuale etc.) și către activitățile performante din cadrul sectorului vegetal și animalier (orientate spre creșterea productivității și competitivității, asigurarea securității alimentare a țării și a veniturilor echitabile pentru producătorii agricoli, vor fi acordate plăți directe în funcție de culturile agricole, speciile de animale, suprafață, mărimea șeptelului de animale etc.) (MONITORUL OFICIAL, 2008).

Resursele destinate fondului de subvenționare în agricultură erau administrate până în anul 2010 de către Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare al RM, Ministerul Finanțelor prin intermediul Inspectoratului Fiscal de Stat al RM, Întreprinderea de Stat „Moldresurse” și Agenția de Stat „Apele Moldovei”. Din bugetul de stat au fost alocate resurse financiare pentru susținerea înființării de noi plantații viticole administrate de către Agenția de stat „Moldova – Vin”. Cea mai mare parte din mijloacele fondului de subvenționare a producătorilor agricoli îi revenea Ministerului Agriculturii și Industriei Alimentare cu o cotă de cca 70% în anul 2008 și peste 60 la sută în 2009. În anul 2010 a fost înființată Agenția de Intervenții și Plăți în Agricultură care în prezent este unica instituție responsabilă de administrarea fondului de subvenționare.

Totuși pot fi observate un șir de abateri de la concepția sistemului de subvenționare a producătorilor agricoli până în 2015. Printre acestea poate fi menționat faptul că mijloacele fondului de subvenționare erau repartizate neuniform pe teritoriul țării, lipsa transparenței în repartizarea acestora (absența listelor beneficiarilor, membrilor comisiilor de repartizare a subvențiilor etc.).

Astfel, odată cu crearea Agenției fondul de subvenționare a producătorilor agricoli este administrat de o singură instituție care se supune Ministerului Agriculturii și Industriei Alimentare. De asemenea, este soluționată transparența utilizării mijloacelor fondului de subvenționare fiind publicate listele beneficiarilor de subvenții. Totuși, o problemă importantă este netransparența evaluării dosarelor producătorilor agricoli ce permite manipularea și discriminarea unor agenți economici. Este necesar de asemenea, de o monitorizare a eficienței folosirii subvențiilor. Cea mai adecvată instituție pentru aceasta fiind Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare. Încă există o serie de constrângeri ca, de exemplu, criteriile de eligibilitate și documentele solicitate de la beneficiari permit obținerea subvențiilor doar în condiții dificil de îndeplinit (prezentarea business planului, pregătirea profesională, apartenența obligatorie la asociații de produs după profil etc.) care conduce la diminuarea numărului beneficiarilor de subvenții cât și a fondului total pentru subvenționare. De asemenea, plafonarea valorii maxime a subvenției conduce la limitarea investițiilor în sectorul agricol, iar o parte din fonduri rămânând nevalorificată, doar o parte din producătorii agricoli beneficiind de sume maxime posibile (PERJU, I. 2011).

În ceea ce privește repartizarea mijloacelor fondului de subvenționare pe formele organizatorico-juridice în anul 2010, putem constata că ponderea cea mai mare (60%) le revine SRL. O parte semnificativă din mijloacele fondului de subvenționare le revine și gospodăriilor de fermieri (27%).

Dintre direcțiile pentru care sunt alocate fondurile cea mai mare pondere o are subvenționarea utilizatorilor de produse de uz fitosanitar și fertilizanți (cca 40% în 2008, 16% - 2009, 22% - 2010). Se observă o creștere a ponderii mijloacelor destinate stimulării investițiilor capitale din cadrul fondului de subvenționare a producătorilor agricoli, în același timp fiind excluse alte direcții de subvenționare (subvenționarea producătorilor sfecei de zahăr). Deci, direcțiile pentru care au fost alocate fondurile de subvenționare nu erau constante și variau de la un an la altul.

Totuși în ultimii ani s-au observat unele tendințe pozitive în funcționarea mecanismului politicii de subvenționare a producătorilor agricoli.

Pentru anul 2013, au fost alocate din bugetul de stat pentru fondul de subvenționare a producătorilor agricoli 400 mln lei, la care au mai fost adăugate 60 mil. lei oferite de către Comisia Europeană ca sprijin bugetar. La fel, pe lângă cele 8 măsuri de subvenționare disponibile și în anul 2012, au mai fost finanțate în două măsuri noi ca subvenționarea consolidării terenurilor agricole și subvenționarea costurilor sumelor de irigare (MONITORUL OFICIAL, 2012).

Tabel 1. Evoluția alocării subvențiilor, mil. lei

	2008	2009	2010	2011	2012	2013*
Măsura Nr. 1 "Stimularea creditării producătorilor agricoli de către băncile comerciale și instituțiile financiare nebancale"			2,8	23,5	40,6	50
Măsura Nr. 2 „Stimularea mecanismului de asigurare a riscurilor în agricultură”	27,2	25,49	18,82	11,2	37,8	35
Măsura Nr.3 "Subvenționarea investițiilor pentru înființarea plantațiilor multianuale"	53	50	80	38	74,3	80
Măsura Nr. 4 "Subvenționarea investițiilor pentru producerea legumelor pe teren protejat (sere de iarnă, solarii)"	20	12,5	6,9	2,9	10,6	30
Măsura Nr. 5 "Stimularea și subvenționarea investițiilor pentru procurarea tehnicii și utilajului agricol, precum și a echipamentului de irigare"	163,5	216,15	91,8	45,9	165,14	100
Măsura Nr. 6 "Stimularea promovării și dezvoltării agriculturii ecologice"	0,7	2	4,1	5,3	-	-
Măsura Nr. 7 "Stimularea investițiilor în utilizarea și renovarea tehnologică a fermelor zootehnice"			2,7	8,08	16,9	25
Măsura Nr. 8 "Stimularea procurării animalelor de prăsilă și menținerii fondului lor genetic"			7,3	2,5	11,1	25
Măsura Nr. 9 "Stimularea investițiilor în dezvoltarea infrastructurii postrecoltare și procesare"	20		29,1	19,6	43	100
Măsura Nr. 10 „Subvenționarea producătorilor agricoli pentru compensarea cheltuielilor energetice la irigare”	9,67	7,22	10,0	1,9	-	
Măsura Nr.11 „Subvenționarea utilizatorilor de produse de uz fitosanitar și fertilizanți”	159	130	107,3	67,4	-	

*planificat pentru 2013 Sursa: în baza datelor *Agenției de Intervenții și Plăți în Agricultură*

La fel, în 2013 este preconizat majorarea fondurilor alocate tinerilor fermieri (de vârstă cuprinsă în 18-30 ani) fiind adăugate unele facilități suplimentare pentru asigurarea accesului producătorilor agricoli din spațiul rural. Principalele obiective ale politicii de subvenționare în 2013 sunt: orientarea subvențiilor spre sferile prioritare, alocarea subvențiilor pe principii diferențiate, definirea și delimitarea clară a producătorilor agricoli.

Un subiect important pentru politica agricolă este dezvoltarea rurală. În ultimii 3 ani 25940 de exploatații agricole au beneficiat de sprijin din partea statului pentru măsuri de dezvoltare rurală. Din acestea 25834 sunt întreprinderi agricole, iar 106 gospodării de fermieri. Cel mai multe din ele au beneficiat de sprijin pentru serviciile de consultanță (25400), modernizare (338) și diversificare a activităților (301). De asemenea în ultimii 3 ani 70541 exploatații agricole au beneficiat de sprijinul statului precum credite bancare, subvenții sau alt tip de asistență. din acestea, 1170 erau întreprinderi agricole, iar 69371 – gospodării de fermieri. Majoritatea din aceste exploatații agricole au beneficiat de subvenții (89%).

Totuși, o importanță deosebită o are eficiența subvențiilor alocate. Astfel, putem menționa că întreprinderile o mai mare eficiență se observă la întreprinderile care au beneficiate de o sumă mai mare de subvenții.

Din cele 1100 întreprinderi analizate, doar 19% au beneficiat de o subvenție mai mare de 650 lei/ha, ceea ce le-a permis obținerea unui profit mai înalt de 1800 lei/ha și un nivel al rentabilității de 35%. În același timp, această grupă a avut și cele mai mari consumuri materiale, ceea ce poate fi cauzat de faptul că majoritatea din întreprinderile din această grupă sunt de dimensiune mare, ceea ce implică și mai multe cheltuieli pe parcursul procesului de producție.

Tabel 2. Impactul alocării subvențiilor asupra eficienței economice a întreprinderilor agricole din Republica Moldova, (2008-2010)

Indicatorii	Grupe după mărimea subvențiilor la 1 ha, lei						Total
	<50	50-200	200-350	350-500	500-650	>650	
Numărul de întreprinderi	131	282	227	162	89	209	1100
% din total	12	26	21	15	8	19	100
Suprafața terenului agricol ce revine la o întreprindere, ha	443,8	692,3	743,6	811,1	817,4	542,61	672,53
Subvenții la 1 ha, lei	21,17	125,3	279,5	419,6	563,9	1165,51	397,5
Consumuri materiale la un 1 ha, lei	1865,14	1919,9	2281,5	2241,9	3243,17	4327,03	2590,01
Producția globală agricolă la 1 ha, lei	2423,2	2522,3	3192,2	3743,08	4560,1	6981,21	3768,22
Profitul la 1 ha	1064,65	701,3	597,7	778,4	1119,05	1799,87	929,35
Nivelul rentabilității, %	17,05	18,2	19,04	19,46	27,73	35,2	23,35

Sursa: în baza formularelor specializate a întreprinderilor agricole.

De asemenea putem menționa, că subvențiile alocate influențează mult și asupra producției agricole globale.

Astfel, pentru analiza influenței factorilor asupra schimbării producției agricole globale la un hectar am utilizat metoda regresiei multiple analizând următorii factori:

y – valoarea producției agricole globale la un hectar de teren agricol, lei

x₁ – volumul subvențiilor acordate la un hectar de teren agricol, lei

x₂ - mărimea consumurilor de producție care revin la un hectar de teren agricol, lei

x₃ – efectivul de lucrători ce revin la un hectar de teren agricol, persoane

x₄ – valoarea medie anuală a mijloacelor fixe de destinație agricolă la 1 ha de teren agricol, lei.

După prelucrarea datelor primare am obținut următoarea ecuație de regresie multiplă:

$$\bar{Y} = -133,93 + 2,97x_1 + 0,64x_2 + 9,79x_3 - 0,03x_4 \quad (1)$$

La analiza acestor date am obținut un coeficient al corelației multiple R=0,88, ceea ce demonstrează existența unei legături strânse între valoarea producției agricole globale la un hectar de teren agricol și factorii exogeni examinați. În același timp valoarea coeficientului de determinație multiplă (R² = 0,78) indică la variația randamentului unui hectar de teren agricol sub influența factorilor examinați în mărime de 78%. Astfel, analiza influenței factorilor asupra valorii producției agricole globale la un hectar de teren agricol, a demonstrat că cea mai mare influență o au consumurile de producție la un hectar de teren agricol (0,62) și subvențiile la un ha de teren agricol (0,33).

În același timp, pentru unele întreprinderi cercetate(239), care au beneficiat de subvenții din partea statului există o corelație slabă dintre eficiența tehnică și volumul subvențiilor alocate la un hectar (0,19). Totuși, din întreprinderile care au beneficiat de subvenții, au un profit mai mare cele cu un nivel al eficienței tehnice mai ridicate (76- 100%). Astfel 45% din întreprinderile analizate cu o eficiență tehnică mai înaltă au obținut un profit de 103717 mii lei, iar cele cu un nivel jos al eficienței tehnice au înregistrat pierderi. Astfel, subvențiile trebuie alocate întreprinderilor mai eficiente.

CONCLUZII

1. Sprijinul statului pentru sectorul agricol reprezintă o precondiție pentru majorarea eficienței întreprinderilor agricole, și ca urmare a creșterii calității producției agricole, competitivității și modernizării sectorului agricol în general. Deși subvenționarea producătorilor agricoli în Moldova are ca scop dezvoltarea sectorului agricol, volumul subvențiilor alocate nu este suficient pentru generarea unei activități eficiente a întreprinderilor agricole.

2. În urma cercetărilor efectuate putem menționa că doar 209 de întreprinderi agricole din cele 1100 analizate au obținut un volum al subvențiilor mai mare de 650 lei/ha, ceea ce le-a permis obținerea de rezultate economice mai înalte. Deși, există o corelație slabă între eficiența tehnică a întreprinderilor agricole analizate și volumul subvențiilor alocate la hectar, totuși acele întreprinderi care au o eficiență mai înaltă (din cele 239 analizate) au înregistrat profit de 103717 mii lei, iar cele cu o eficiență tehnică joasă înregistrând pierderi. Deci subvențiile trebuie alocate întreprinderilor eficiente.

3. Pentru sporirea eficienței subvențiilor alocate și asigurarea unei înalte eficiențe a sectorului agricol este necesară o evaluare a impactului alocării subvențiilor, cea mai indicată instituție pentru aceasta fiind Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare.

BIBLIOGRAFIE

1. CHIVRIGA, V. Sistemul de subvenționare în agricultură: situația actuală și perspective. Institutul pentru Dezvoltare și inițiative Sociale „Viitorul”, Chișinău 2006
2. MONITORUL OFICIAL. Hotărârea Guvernului cu privire la aprobarea Concepției sistemului de subvenționare a producătorilor agricoli pentru anii 2008-2015 Nr. 1305 din 28.11.2008. Nr. 188-191 art Nr: 1356.
3. MONITORUL OFICIAL. Hotărârea Parlamentului de aprobare a Regulamentului privind modul de utilizare a mijloacelor fondului pentru subvenționarea producătorilor agricoli Nr. 312 din 25.12.2008.
4. MONITORUL OFICIAL Nr. 25-28 art Nr: 4063 - 4066 Hotărâre cu privire la aprobarea modului de repartizare a mijloacelor fondului de subvenționare a producătorilor agricoli pentru anul 2013, p. 39-50.
5. MINISTERUL AGRICULTURII ȘI INDUSTRIEI ALIMENTARE (MAIA). Strategia de dezvoltare a sectorului agroalimentar în perioada anilor 2006-2015.
6. PERJU, I. Sistemul de subvenționare în agricultură administrat de agenția de intervenții și plăți în agricultură. IDIS Viitorul. Chișinău 2011, 51 p.

IMPACTUL RISCURILOR CLIMATERICE ÎN PRODUCEREA PRODUCȚIEI AGRICOLE

NIREAN Elena

Universitatea Agrară de Stat din Moldova

Summary. Climate, topography and soil are natural conditions of basic agricultural yields. In general, Moldova has favorable climatic conditions and relief. Soils in the North have a high degree of fertility, while the central and southern regions are of average fertility. At the same time natural calamities such as droughts, late spring frosts, hail and floods have a destructive impact on crops. Climate instability is one of the main causes of unstable yields and is an inherent risk for agriculture of the country. More than that, most of the plots lose their natural fertility and require rehabilitation.

Key words: Agriculture, Climatic Conditions, Losses, Risk.

INTRODUCERE

Republica Moldova este țara în care pericolul potențial de declanșare a calamităților naturale și catastrofelor tehnogene este extrem de înalt. Fiind situată într-o zonă seismică, aici deseori au loc cutremure de pământ, iar activitatea factorilor climaterici (ploi torențiale și averse) și antropogeni provoacă alunecări de pământ și degradarea solului.

Un mare pericol de afectare a populației și economiei republicii prezintă factorii climaterici: seceta, înzăpezirile, poleiul, grindina, uraganele, incendiile, care sunt specifice climei temperat continentale a Republicii Moldova. Cea mai afectată zonă de hazarde naturale în Republica Moldova este Zona de Sud, deoarece se caracterizează prin insuficiență de umezeală repetată din an în an, cu o perioadă de vegetație activă de 185 – 195 zile și cu o perioadă a duratei fără înghețuri de 181 – 190 zile, în comparație cu celelalte zone.

Orice fenomen climatic de risc, prin modul lui de manifestare, reprezintă o abatere de la media multianuală, iar de mărimea acestei abateri depind, ca urmare, și consecințele lui. În literatura de specialitate se utilizează diferiți termeni meniți să dimensioneze și să cuantifice amploarea și pierderile materiale provocate de fenomenele naturale periculoase, cum sunt: hazarduri, riscuri,